

A feldolgozó könyvtárosoknak régóta ismerősek a párhuzamos adatokkal vagy többes címoldallal rendelkező kiadványok, ezekben az esetekben a főcím kiválasztásakor alkalmazási sorrend tekintetében egymással fel nem cserélhető szabályokat kell alkalmazniuk. Vannak azonban olyan kiadványok is – az úgynevezett tête-bêche elrendezésűek – amelyek egy művet két fordításban tartalmaznak, s ezek egymáshoz képest fordított állásban (fejfel lefelé) helyezkednek el. Ilyenkor az elsődleges nyelv kiválasztása önkényes, ugyanakkor felmerül a kérdés, hogy egy vagy két leírás készüljön, s amennyiben a feldolgozó az utóbbi mellett dönt, hogyan lehet egymással összekötni ezeket a leírásokat? – tette fel a kérdést Pat Riva.

Hubay Miklós

Röviden a könyvtárak webes láthatóságáról és a schema.org-ról⁵⁵

Richard Wallis kapcsolattartó-szakértő a Bibliographic Control konferencián a *schema.org*⁵⁶ nyílt szótár lehetséges könyvtári felhasználását ismertette. A strukturált adatok hasznossága elsősorban a keresőmotorok tükrében nyilvánul meg, hiszen részletes (és szabványos) leírásokkal szolgál a keresett dologról. Számptalan korai kezdeményezést követően a 2011-ben színre lépett *schema.org* egyre inkább a keresőmotorokat támogató, a webes láthatóságot elősegítő strukturált adatok szótárává válik a weblapok HTML-kódjába beágyazott formátumban, ami Microdata, RDFa vagy JSON-LD lehet. A *schema.org* jelentős penetrációval rendelkezik, a weboldalak közel felénél már alkalmazásban van. Google, Bing, Yahoo!, Facebook, Apple – csupán néhány példa a szótárt felhasználó nagy szolgáltatókra.

⁵⁵ Richard Wallis *Follow me to the library! Bibliographic data in a discovery driven world* című előadása alapján. Elhangzott: Bibliographic Control in the Digital Ecosystem: International Conference, Firenze, 2021. február 11. <https://youtu.be/EoCt3ZYBmWI?t=5667> (2021.10.20.)

⁵⁶ A Schema.org kezdőoldala: <https://schema.org/> (2021.10.20.)

Könyvtárak	Web
Kapcsolt adatok	Kapcsolt adatok
Könyvtárszakmai standard szótárak (RDA, BIBFRAME)	Közös globális szótárak (schema.org)
Célirányos katalógusfelület (discovery)	Az adatok célirányos előkészítése a keresőmotoroknak
Entitásalapú keresés és részleges adatmegjelenítés	Rich result (adatgazdag találatok vizuális megjelenítése)
Csak könyvtárak (lokális)	Globális (web)

Eltérő adatfelhasználás a könyvtárak és a világháló esetében

Ha a könyvtári források webes láthatóságát vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy a web csak a katalógus (vagy discovery) felületét látja, magukat a feldolgozott forrásokat már nem. Ez azért probléma, mivel az átlagos használó közvetlenül a forrást keresi és nem a könyvtárat, ahol a keresett forrás jó eséllyel elérhető. A könyvtárak számára tehát kézenfekvő lenne láthatóvá tenniük az őrzött forrásokat a könyvtári rendszer adatbázisán kívül is, tehát magán a weben. Erre kézenfekvő módszer lehetne, ha schema.org-adatokkal bővítenék ki a discovery jellegű katalógusok felületét. Az alábbi összehasonlítás a kapcsolt adatokat veti össze a könyvtári standard BIBFRAME és a webes standard schema.org tükrében.

BIBFRAME	Schema.org
Könyvtári standard	Globális webes standard
A MARC utódja	Nem könyvtári célra készült
A Kongresszusi Könyvtár fejleszti	Nem informatikai vállalatok (Google, Apple stb.) támogatják
A könyvtárinformatikai fejlesztők foglalkoznak vele	A könyvtárinformatikai fejlesztők még nem foglalkoznak vele
A könyvtári felületet korszerűsíti	A globális szintű felfedezést/hivatkozást segíti elő
Jelentős előrelépés	Újfajta megközelítés
Fejlesztési cél	Hasznos eszköz

Példa a kapcsolt adatok felosztására könyvtári és webes felhasználás szerint

Richard Wallis szerint a két megközelítés párosítása lenne az ideális. E célból jött létre a két szótár megfeleltetésére szolgáló *bibframe2schema.org*⁵⁷ kezdeményezés.

Összegezve mindazon tényezőket, amelyek a könyvtárak webes láthatóságához szükségesek:

- megfelelőnek kell lenniük a belső kapcsolt adatoknak – a BIBFRAME megoldás erre;
- viszont ne várjuk el, hogy az átlag felhasználók is könyvtárszakmai szótárakat alkalmazzanak;
- a webes kimenetnek de facto szabványos szótárnak kell lennie – erre a *schema.org* lehet a megoldás, de emellett szakmai kontrollált szótárakra is szükség van;
- legyen könnyen használható és konzisztens rendszer a fejlesztőknek és a megvalósítóknak egyaránt (MARC 21 to BIBFRAME⁵⁸ és *Bibframe2schema.org* kezdeményezések);
- a közösségi részvétel fontossága.

Bódog András

⁵⁷ A *bibframe2schema.org* kezdőoldala: (<https://bibframe2schema.org/index>) (2021.10.20.)

⁵⁸ A Library of Congress weboldala. *MARC 21 to BIBFRAME 2.0 Conversion Specifications* (<https://www.loc.gov/bibframe/mtbf/>) (2021.10.20.)